SVOBODA UKRAINIAN DAILY — СВОБОДА УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 173. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 13, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 13-го ВЕРЕСНЯ 1989 Ч. 173. РІК XCVI.

МОЛОДЬ З УКРАЇНИ ДАЛА КОНЦЕРТИ В ЗСА

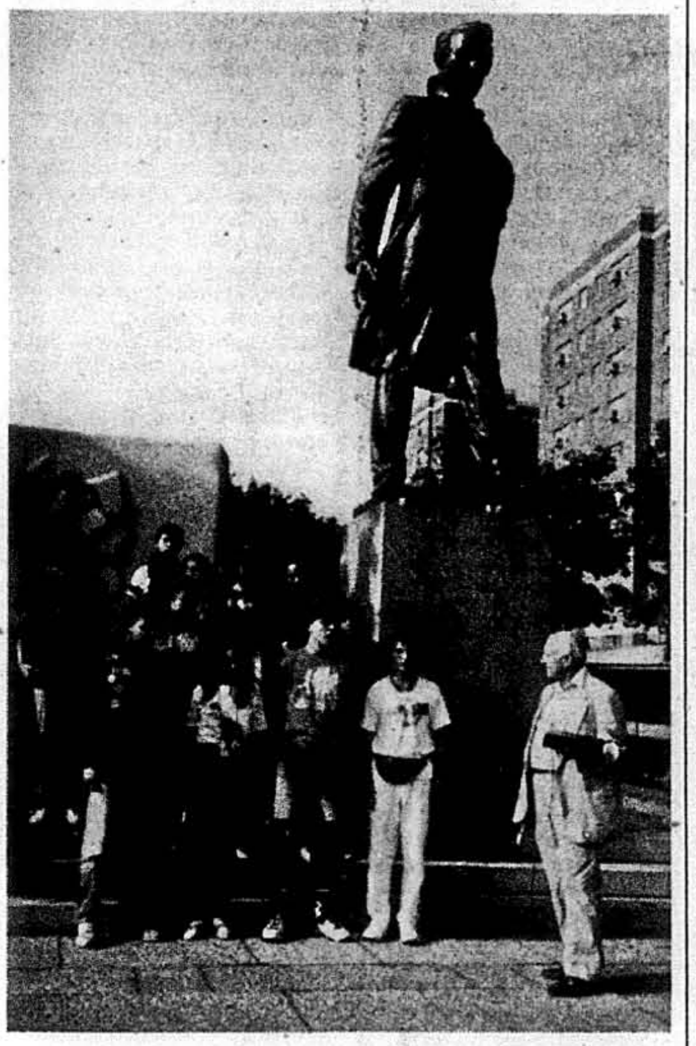

Діти з України в поклоні Кобзареві у Вашінгтоні.

Вашінгтон (О. Тимошенко). — У середу, 23-го серпня ц.р., коло пам'ятника Великому Кобзареві у Вашінгтоні відбувся кінцевий етап подорожі українських дітей з Києва, що приїхали до ЗСА з концертами в рамках американсько-совєтської програми „Дитя миру". Діти склали у підніжжі пам'ятника жовті і блакитні гвоздики і заспівали „Заповіт". Після того члени української громади, що були присутні при цьому, взяли їх щоб показати столицю Америки. Наступного дня ціла група відлетіла в Україну.

В Америці українські і американські діти, під керівництвом талановитого режисере театру ім. Ів. Франка, нині директора і художнього керівника театру естради в Києві, Ігоря Афанасьєва, ставили спільні спектаклі і виступали з концетними програмами, зустічалися з людьми. Зупинившись в Рочестері, вони дали 12 спільних спектаклів і три концерти по українських церквах. Їхні виступи були в Сиракюзах, Баффало і Ютиці.

„Тільки завдяки українській громаді, нам вдалося глибше і ширше пізнати Америку. Країна — дивовижна! Щиро вражає інтерес і увага ниших земляків, — сказав Ігор Афанасьєв перед від'їздом. — Хочеться щоб контакти, чи то мистецькі, чи праватні, поширювалися — це важливо і для американських дітей, і для наших".

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПІДГОТОВА ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ СВЯТКУВАНЬ У ВАШІНҐТОНІ

Ню Йорк. — В середині вакаційного часу, 23-го серпня ц.р., відбулося чергове засідання Комітету для вшанування 175-річчя народження Тараса Шевченка та 25-річчя здвигнення йому пам'ятника у Вашінґтоні. В засіданні взяли участь представники всіх трьох спонзорів комітету, тобто Наукового Товариства ім. Шевченка, Українсько-Американської Координаційної Ради та Українського Конґресового Комітету Америки.

Представники згаданих установ та референти окремих комісій склали справоздання із виконаних підготовчих завдань комітету. Голова д-р Ярослав Падов дав загальний огляд виконаних завдань та сказав на нові, які ждуть на виконання.

На свято у Вашінґтоні запрошено всіх ієрархів трьох Українських Церков. Свято під пам'ятником мало б складатися з Молебня, вітальної промови, привітів американських урядових осіб та гостей з батьківщини й короткої мистецької програми. Початок о годині 11:30 ранку. Після цього відбудеться похід крізь головніші вулиці столиці й вручення домагань представникам совєтської амбасади.

О годині 3-ій розпічнеться концерт. Основою концерту буде виступ хору „Прометей" з Філядельфії і соліста Степана Шкафаровського, інсценізація й рецитація творів Шевченка Мистецькою Студією Ліди Крушельницької. Перед і по святі будуть поширювані ювілейні видання зв'язані з обома річницями та пам'яткові жетони й летючки.

Фінансовими справами займається колишній керівник фінансів комітету будови пам'ятника, мґр Іван Винник, скарбник цього комітету. Він і подав програму своєї діяльности. До неї належить також заклик до громадянства та його установ, зокрема до відділів братських союзів, щоб перевести загальну громадську збірку на кошти свята та відновлення пам'ятника, що вимагає бодай 50,000 долярів. Управа міста Вашінґтону, хоч зобов'язана до цього, досі не виявила охоти піднятися до цього потрібного діла. Мінімальний бюджет самого свята за обчисленням мґра Винника, винесе 10,000 дол. Він вірить, що громада допоможе цей бюджет фінансувати, а зокрема допоможуть кредитівки, обі громадські централі та патріотичні громадяни. Список пожертв буде з подякою проголошений. Ще пригадує скарбник мудру приповідку „два рази дає той, хто скоро дає".

Інж. Мирослав Шміґель, який погодився підготовити участь молодечих організацій, а саме СУМА, Пласту, ОДУМ та членства СУА і ОЖ ООЧСУ, відбув наради названих організацій, в якій взяли участь Марія П'ятка, Оксана Куровицька, Ігор Сохан, Юрій Прятка, Марія Василик й Леся Ґой. Замовлено вже автобуси. За автобуси призначені для молоді і сеньйорів повний кошт перебрала Кредитівка „Самопоміч" в Ню Йорку. Інж. Шміґель вис-

(Закінчення на стор. 3)

Суґерують встановлення канадського консуляту у Львові

Оттава, Онт. (ОУПС — УІБ). — З уваги на пляни ЗСА відкрити американський консулят у Києві виринула в Канаді ідея відкриття канадського консуляту у Львові. В листі проф. Ярослава Рудницького до міністра Джова Кларка з 29-го серпня вказано на переважну кількість українського населення в Канаді західньо-українського походження, отож канадський консулят у столиці західньої України відповідав би потребам українського канадського елементу. При цьому вказано на існуючі відносини „міст-посестер" Львова й Вінніпеґу, а теж і культурний, академічний обмін між львівськимі альбертським університетами.

На думку проф. Рудницького канадський консулят у Львові був би потрібним відповідником американському консулятові в Києві. Організацію такого дипломатичного осередку передбачає проф. Рудницький на 1991-92 рік.

МАДЯРЩИНА ВІДКРИЛА СВОЇ ГРАНИЦІ НА ЗАХІД

Будапешт, Мадярщина. — У неділю, 10-го вересня ц.р., уряд Мадярщини проголосив, що відкриває свій кордон для всіх тих туристів зі Східньої Німеччини, які не хочуть повертатися до своєї країни, але стараються продістатися на Захід. Це повідомлення відразу уможливило майже 7,000 східньонімецьким громадянам покинути Мадярщину та через Австрію податися в напрямку Західньої Німеччини, куди більшість з них прямує, бо згідно зі законами Західньої Німеччини, вони автоматично дістають громадянство цієї країни.

Уряд Мадярщини заявив, що рішення це запало в наслідок нестерпної ситуації, яка заіснувала в Мадярщині з приплившом чим раз більше туристів зі Східньої Німеччини та інших сателітних країн Варшавського Пакту з думкою пробратися на Захід, а зокрема від травня ц.р., коли то Мадярщина почала знімати всякі пограничні забороли та рогачки з мадярсько-австійської границі.

Натомість провідники Східньої Німеччини накинулись гостро на потягнення Мадярщини, заявляючи, що „під покришкою гуманітарної акції, це є організована торгівля людьми", натякаючи, що Мадярщина на настоювання Західньої Німеччини та інші приманливі обіцянки, вирішила провести таку акцію. Одначе та ж сама Східня Німеччина вигідно промовчує цей факт, що Мадярщина протягала зі своїм пляном якраз тому, щоби дати можливість урядовим чинникам Східньої Німеччини порозумітися зі своїми громадянами і переконати їх повернутись домів. Згідно зі заявою мадярських властей ні один східньонімецький громадянин не виявив охоти повертатися назад, а що більше ніхто навіть не хотів контактуватися з урядовцями східньонімецької амбасади.

Політичні коментатори і аналітики подій у Східній Европі слушно зауважують, що це є перші прояви неузгіднень поміж країнами Варшавського Пакту та твердять, що це буде частішим явищем, коли деякі з цих країн ставатимуть більше відкритими суспільствами на зразок Мадярщини.

М. ҐОРБАЧОВ ЗУСТРІНЕТЬСЯ З ПАПОЮ

Рим. — В інтерв'ю для італійського радіо амбасадор Совєтського Союзу в тій країні Ніколай Люньков заявив, що у другій половині листопада голова Верховної Ради Міхаіл Ґорбачов відвідає Рим з офіційною візитою. На запитання кореспондента, чи входить у пляни Міхаїла Ґорбачова зустріч з Папою Іваном Павлом II, Н. Люньков відповів: „Так. А чому б і ні?"

Люньков, який недавно повернувся в Рим з Москви, де він зустрічався з Ґорбачовим, додав, що його слова можна розглядати як офіційну заяву. За словами амбасадора, в кінці цього року можлива також зустріч на вершинах між Ґорбачовим і президентом ЗСА Джорджом Бушем.

Кореспондент пресового агентства Ройтерс повідомляє, що останнім часом Москва виказує явне зацікавлення нормалізацією відносин з Ватиканом. У березні цього року совєтський уряд визнав ватиканську ієрархію в Литві і як символічний жест повернув віруючим Вільнюський катедральний собор. У квітні були прийняті закони про свободу віровизнання, а в липні Папа призначив єпископа в Білорусії, заповнивши цим актом вакансію, яка існувала від 1940-их років.

І. Драча обрали головою НРУ

Київ. (ПС УГС). — Як уже повідомлялося в „Свободі" з 12-го вересня ц.р., у Києві проходили установчі збори Народного Руху України за Перебудову, які закінчилися в неділю 10-го вересня. Збори проходили у великому піднесенні й закінчилися успішно. Головою НРУ обрано письменника Івана Драча, заступником народного депутата СССР з міста Дніпродзержинська Сергія Конєва, Секретаріят очолив Михайло Горинь.

І. Драч

З привітальною промовою виступив письменник Олесь Гончар. Голова комітету, письменник Володимир Яворівський мав доповідь про діяльність оргкомітету та завдання НРУ. Доктор економічних наук з Києва і народний депутат Володимир Черняк говорив про економічну кризу в республіці та про шляхи її подолання. Кандидат економічних наук зі Львова Михайло Швайка розповів про механізм республіканського господарчого розрахунку.

Про Україну за 72 роки та про відродження української нації і вироблення міжнародних стосунків виступив письменник Іван Драч. Кандидат історичних наук з Києва Михайло Брайчевський зробив доповідь про розвиток та переспективи української державности. Кандидат юридичних наук з Києва Сергій Головатий говорив про реформу політичної системи УССР в умовах перебудови. Михайло Горинь зі Львова говорив про права людини, права народу, права нації. Письменник Дмитро Павличко — про ролю росіян у НРУ. Член кореспондент академії наук зі Львова Михайло Голубець зробив доповідь про екологічну ситуацію в Україні. Письменник Іван Колесник розповів про українське село. Мирослав Попович виступив на тему моралі й НРУ. Про духовні джерела відродження говорив Євген Сверстюк. Представник Товариства жидівської мови Олександр Бураковський розповів про ролю жидів у НРУ.

Про консолідацію українського етносу та української діяспори говорив у своїй промові Павло Мовчан. Довголітній політв'язень, юрист Левко Лук'яненко з Чернігова розповів про українців в ҐУЛазі.

С. Конєв виступив з докладом про вибори. Микола Томенко з Києва зупинився в своїй промові на ролі молоді в НРУ. Доцент із Києва Григорій Мосієнко обрав своєю темою проблеми соціяльної справедливости.

Потім відбулося обговорення доповідей, були надзвичайно цікаві дискусії, виступи представників народних фронтів інших республік, партій, громадських організацій та іноземних делеґацій. Обговорили проєкт програми НРУ, обговорено та схвалено статут, прийнято програму та ухвали з'їзду. Прийнято також декларацію та відозву до населення України.

Хоч під час з'їзду постійно говорилось про повну незалежність України, в програму НРУ цього невключено, мабуть з тактичних причин.

Оскільки програма була дуже цікава, то вона мимоволі вийшла за рамки наміченого часу й закінчилася о 12-ій годині ночі. По закінченню учасники з'їзду вже готові були відмовитись від заплянованого раніше походу до пам'ятника Т. Шевченкові, але коли вони вийшли, то на площі їх чекали тисячі людей з блакитно-жовтими прапорами. Учасників з'їзду палко вітали і всі разом рушили до пам'ятника Т. Шевченкові. Там також були короткі промови, а коли Д. Павличко читав вірші, раптом з гучномовців почувся голос, який нагадував людям, що вже пізня пора і що вони порушують громадський порядок. Так працівники міськради закликали людей розійтись. Тоді весь багатотисячний натовп відспівав „Заповіт" і на цьому розійшлися.

„Як можна плакати за черевиками — коли перед вами людина без ніг?"

Джерзі Сиіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Коли перед нами в редакції сидить саме людина без ніг і ми слухаємо розповіді Івана Йоника та його дружини Галини, насувається мимоволі десь зачитана народна мудрість: Я так довго плакав „що не маю черевиків, поки не побачив людини без ніг". В обличчі жорстокої долі цієї людини — забуваємо всі дрібні клопоти і слідкуємо за трагічною розповіддю.

Іван і Галина Йоники розповідають про своє горе у редакції „Свободи".

Іван Йоник, здорова сильна людина, і, здається, саме цьому здоров'ю він завдячує те, що його трагедія не закінчилася смертю. 22-го листопада 1987 року він, як звичайно, провадив автобус недалеко свого рідного Снятина в Західній Україні. В дорозі мусів висісти, щоб направити мотор і в тому часі його ударило проїжджаюче авто та покалічило важко ноги. Поранений попав у руки молодих лікарів у Снятині, які ствердили закритий перелом на правій нозі, а в — другій ще важчі рани. Вони, однак, ніяк не могли скоро вирішити, що із пораненим робити.

На жаль, ця нерішучість і брак добрих хірургів закінчилася для І. Йоника трагічно. Кинулася ґанґрена на обидвох ногах і у висліді хірурги з Коломиї їх всеціло ампутували.

Тільки завдяки сильному організмові І. Йоник пережив цю ампутацію та після довгих місяців у лікарні повернувся домів.

У такому стані про можливість протез у Україні навіть не було мови. Ціле щастя, що у Йоників була родина в ЗСА, яка розпочала негайно розшуки чи американська медична техніка не має можливости йому допомогти.

Як розповідає нам зі зворушенням у голосі двоюрідна сестра Галини, відома пластунка Христя Ковч, вона негайно після трагічної вістки про ампутацію ніг кинулася шукати за можливостями в Північній Америці. Вона сконтактувалася із клінікою Джана Саболіча в Оклагома Сиіті, яка виконує після проєкту д-ра Саболіча дуже складні протези вже від 1982 року. Ці протези допомагають порушатися особам, які мають ампутовані ноги вище колін навіть виконувати такі рухи, які досі не були можливі.

Надія на клініку Саболіча спонукала Х. Ковч виставратися для подружжя Йоників право приїзду до ЗСА, щоб на місці розглянути можливість як можна йому допомогти.

Після довгих старань вони отримали візу, але тоді щойно розпочалася їхня повна психічних та фізичних терпінь дорога до ЗСА.

Коли вони обоє наперемінy розповідають усі перепони, невигоди та непевності, що їм прийшлося пережити, не хочеться вірити, що саме цим людям, поруч із нещастям, яке їх зустріло, треба було ще стільки перенести. Приїхавши зі сином автом до Москви на летовище, вони довідалися, що квитків на літак не можна дістати і що такі на літаки Аерофлоту вже зайняті до кінця наступного року. Грошей, щоб заплатити вищу суму, або підплатити кого треба, у них не було.

(Закінчення на стор. 3)

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА В КЕРГОНКСОНІ

Кергонксон, Н. Й. — 89-ий Відділ Союзу Українок Америки повідомляє, що вписи до школи українознавства і навчання почнеться в суботу, 16-го вересня ц. р., в залі церкви Пресвятої Трійці. Сповідь і Службу Божу відправить о. Лев Любинський о год. 10-ій вранці.

АВТОБУС ДО ВАШІНҐТОНУ З ОЛБАНІ

У 175-ліття народин Т. Шевченка та у 25-ліття побудови йому пам'ятника у Вашінгтоні буде відправлений Молебень біля пам'ятника Т. Шевченкові в суботу, 7-го жовтня ц.р., о год. 11:30 ранку. В год. 4-ій почнеться концерт. Українці олбанської округи зголосяться до Івана Філя тел. 462-0649 (дім), або 274-5242 (бюро) у справі автобусу. Ціна за проїзд в обидва кінці 40 дол. Окружний Комітет УККА організує автобус і закликає зголошуватися до 20-го вересня. (І.Д.)

У СВІТІ

ТРЕНУВАННЯМ ҐАНҐСТЕРІВ, пов'язаних з підпільними наркосиндикатами Колюмбії, займаються колишні військовослужбовці британської спеціяльної летунської десантної служби. Про це заявив депутат парляменту від Лейбористської партії Джордж Фовкс. За його словами є всі підстави вважати, що найманців завербували на території Великобританії.

ГАЗЕТА „ТРІБЮН ДЕ ЖЕНЕВ" повідомляє, що у банках Швайцарії депонують гроші злочинних центрів з усього світу. Працівники швайцарської газети прийшли до такого висновку, вивчивши матеріяли групи італійських фахівців, що протягом трьох останніх років займалися досліджуванням фінансових зв'язків торгівців наркотиками.

ПОДАТКОВЕ УПРАВЛІННЯ Великобританії встановлює нову систему компюторів для викриття мафії. Компютор буде порівнювати фактичні річні витрати платників податків з сумами, поданими в податкових деклярaціях. Якщо перший показник виявиться значно більшим від другого, то це означатиме, що та людина приховує якісь суми або має незаконні прибутки.

ПІДЗЕМНІ ПОШТОВХИ в Японії біля Токіо, які сталися цього літа, породили страхи, що наближається новий потужний землетрус. Фахівці підняли тривогу, висуваючи як головний арґумент той факт, що зрушення земної кори дуже схожі з сейсмічною картиною, яка спостерігалась перед руйнівним замлетрусом 1923 року. Якщо землетрус станеться, вважають фахівці, то його наслідки позначаться у всьому світі.

ЯК ПОВІДОМИВ ПРЕДСТАВНИК міністерства закордонних справ СССР, прем'єр-міністер Великобританії Марґарет Тачер 23-го вересня цього року здійснить коротку поїздку до Москви, де обговорить з головою Верховної Ради СССР Міхаїлом Ґорбачовим зміни в міжнародній ситуації, що сталися з часу їх останньої зустрічі в квітні цього року.

ОДИН З ІНІЦІЯТОРІВ РЕФОРМ „Празької весни" 1968 року Александер Дубчек вперше поставив свій підпис під зверненням до президента Ґустава Гусака, який змінив його на пості першого секретаря Комуністичної партії Чехо-Словаччини у 1969 році. Звернення закликає зняти обвинувачення з двох словацьких дисидентів Яна Царноґурського і Міросллава Куші, заарештованих 14-го серпня ц.р. Оба правозахисники були спочатку обвинувачені в підбурюванні до заворушень, однак пізніше обвинувачення змінили на більш серйозне, інкримінувавши їм антидержавну діяльність. Покарання за цією статтею передбачає тюремне ув'язнення терміном від трьох до десяти років.

В АМЕРИЦІ

ЗГІДНО З УРЯДОВИМИ речниками, Департамент енерґетики хоче припинити витрату гроша на розбудову ядерного реактора для ужитку в просторі, а тим самим припинить одну з найбільших оборонних програм Уряду ЗСА. Департамент енерґетики, який постачає фонди для цього роду програм, уважає, що саме ця програма не є надто популярною серед членів Конгресу та інших угрупувань, які побоюються, що в разі випадку такий кружляючий в просторі ядерний реактор може своє радіоактивне сміття післати прямо на землю. Офіційні чиновники Пентаґону говорять, що коли пляни Департаменту енерґетики увійдуть в життя, то це „гостро надщербить" пляни розбудови ядерного реактора в просторі.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО ВЖЕ деякі округи в країні перейшли на вирощування природніми засобами, без додатків штучних хемікалій, то пропозицію Крайової академії наук про відкинення цих штучних хемікалій в сільському господарстві не вдасться змінити в скорому часі. Фармери та сільсько-господарські експерти твердять, що це може потривати найменше десять років, бо треба змінити цілу настанову населення, як і урядову політику в справах сільського господарства. Також треба пам'ятати про те, що така зміна може викликати й зміну у вирощуванні окремих родів городини, садовини чи збіжжя у притаманних для них округах країни.

ТОРГОВЕЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА в ЗСА, розраховуючи на сентиментальність американської громадськости, вирішили гучно відзначити 50-ліття прем'єри світової слави фільму „Пройшло з вітром", яке припадає на 15-го грудня ц.р. З цієї нагоди заплянoвано в околиці Атлянти різного рода музейні і немузейні виставки, імпрези, паради, щоденні тури по дооколичних плянтаціях, балі, бенкети та зустріч всіх тих, які брали участь у фільмуванні першого фільму. Заплянoвано також створити спеціяльний запах перфуми, котру окремим церемоніялом пропонується вперше пустити на ринок у великій крамниці Мейсі'с в Атлянті в жовтні ц.р. А для тих, що не зможуть побувати в Атлянті на торжествах фірма Тирнер Бродкестінґ Системс, яка є власником фільму видасть відеострічку нововідреставрованого фільму, яку можна буде набути для власного вжитку за 89 дол.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс)

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0867 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00 на пів року — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Компромісова дорога Ґорбачова

Коли чотири роки тому Міхаїл Ґорбачов прийшов до влади як генеральний секретар компартії СССР — він не мав фахової підготови до ні одної з двох проблем, від позитивного наладнання яких залежить його бути-не-бути економіці і національним рухам. Він знав, що мусить спершу закріпити свою владу, бо існуюча партійна верхівка заскорузла і ворожа будь-яким змінам. Йому вдалося перевести чимало персональних змін і вдалося зробити популярними, чи пак для партійної верхівки сприйнятливими гасла гласности і перестройки. Але не вдалося зліквідувати все ще поважної опозиції і правого і лівого крила партії. Лідери правої опозиції ІгорЛіґачов і Віктор Чебріков мають, видно, за собою таке сильне запліччя, що можуть одверто критикувати перебудову Ґорбачова, як винуватця заколоту в країні, і так само на лівому партійному крилі колишній партійний лідер Московської округи Борис Єльцин всупереч волі Ґорбачова відзискав давні впливи і навіть перебуває тепер в Америці, щоби перевірити „правдиву демократію". Після чотирьох років лявірування між противниками всяких реформ та критиками надто повільного їх темпа — Ґорбачов має далі страшну економічну ситуацію з порожніми крамницями та посилені національні рухи із демонстраціями і страйками.

Під час перебування Ґорбачова на літньому відпочинку на Криму свободолюбний рух у Прибалтиці дійшов до того, що Литва, Естонія і Латвія домагалися відречення пакту Ріббентропа-Молотова, на основі якого Москва окупувала і згодом анексувала ті самостійні держави. Парляментарна комісія Литви просто зажадала привернення їй, Литві, права виступити із складу СССР не тільки у теорії, але й у практиці. У реакції прийшла гостра і різка відповідь Центрального Комітету Компартії СССР з недвозначною погрозою репресій. Ґорбачов солідаризувався з цією декларацією і телефонував до партійного шефа Литви Альґірда Бразавкуса з якимись пересторогами, бо той литовський діяч висловив у пресовому інтерв'ю острах, що, мовляв, не є виключена збройна інтервенція централі. Наче на потвердження можливости драматичних подій — Ліґачов проголосив в минулому тижні у „Правді" статтю, в якій заявляє, що коли будуть продовжуватися „етнічні заворушення і страйки", то „розпад Совєтського Союзу неминучий". Ясно, що вістря цієї статті звернене проти Міхаїла Ґорбачова як сповидного винуватця ситуації.

Ґорбачов не залишився боржним відповіді. Вернувшись до Москви, виголосив надавану через телевізію 25-хвилинну промову, в якій наталврував однаково „консерватистів" як „радикалів", що вони шкодять нормальному ходові перебудови. Таврував створювання атмосфери паніки і заявив, що „недопускальними" є страйки та інші заворушення, які шкодять економіці. Твердив, що він не зійде із запланованого шляху і що розв'язування усіх актуальних гострих проблем вимагає часу.

Такий зміст цієї його промови за кореспонденцією з Москви „Ню Йорк Таймсу" з 10-го вересня 1989 року. Виходить, що Міхаїл Ґорбачов переконаний, що можна поліпшити економіку і заспокоїти вимоги окремих народів, поярмлених Москвою, поступовими півзасобами. Це та середина дороги, якої часто тримаються державні мужі, які не мають відваги радикально розв'язувати проблему, — розрізувати Ґордійський вузол. Не можна ставити ніякої прогнози, бо відносини в СССР зміняються з кожним тижнем чи навіть із кожним днем. У цьому самому числі „Ню Йорк Таймсу" стверджується, що й у державній верхівці Америки нема ясного погляду на стан справ в СССР. Можна тільки обмежитися до ствердження деяких безперечних фактів. До таких фактів належить однозгідність Ґорбачова і Ліґачова і Єльцина, що ніхто з них не хоче розвалу імперії. Ніхто з них не піде назустріч вимогам патріотів різних складових совєтських Республік. Фактом є, що теперішнього „статус кво" із супремацією Москви вже ніяк не можна буде зберегти. Фактом є теж, що санувати запропащену марксизмом економіку і водночас далі зберігати на п'єдесталі Маркса — це абсурд. Центральний Комітет Компартії СССР має ще у цьому місяці на спеціяльній сесії прийняти програму національної проблематики. Це буде напевне за рецептою Ґорбачова — спроба слабенького компромісу і, в реальній дійсності, якийсь новий коротший чи довший епізод.

Мирослав Семчишин

„НАРОДОВІ ТРЕБА ПОВЕРНУТИ ІСТОРІЮ, А ІСТОРІЇ ПРАВДУ"

II.

І як далі пише Р. Галешко: „українцям, щоб творити майбутнє, треба знати свою правдиву історію а тим часом будь-яка дискусія над цими питаннями в пресі — недопустима. Бо не все можна писати що не збігається з лінією партії"...

Але правди не вбити. Навіть в умовинах щербицької України поволі проломлюються льоди і наверх виходить слово правди: починається прилюдна критика совєтської публіцистики, завданням якої є висвітлювати актуальні національно-суспільні проблеми, а яка дальше вперто, як за часів Брежнєва, замовчує чи затаює перед народом правду чи захищає антинародну лінію партії (за дуже незначними винятками). А що в цій Компартії України поважні тріщини і внутрішні непогодження і що серед її членів поважний гурт інакодумаючих, які, користуючись статусом гласности, мають відвагу прилюдно виступити і критикувати та фактами і цифрами доказувати сумну-пресумну, пресою замовчувану правду. Саме таким доволі цікавим виявом різкої критики, і то на партійному форумі, були відкриті партійні збори київської організації престижевої Спілки письменників України, органом якої є цікаво і багато редаґований тижневик „Літературна Україна". На цих зборах, що відбулись на початках серпня, „обговорювались, — як інформує „ЛУ" — „насущі проблеми української радянської публіцистики". Головним доповідачем був один з передових діячів Спілки, письменник С. Плачинда.

У своєму довшому, солідно підготовленому, виступі він зупинився над проблемою совєтської публіцистики, яка в ніякій мірі не віддзеркалює правди про життя, промовчує жалюгідні практики партійних верховодів (а втім керівників різних підприємств), що діють на шкоду народу. „Немає в нас ні відважних публіцистів, — говорив Плачинда, - що мали б ставити на обговорення найбільш актуальні проблеми життя, як і немає совісних редакторів (а якщо такі були то їх вчасно усунули), які б такі статті містили". Як правило, совєтська публіцистика замовчує навіть такі злочини супроти народу чи людини взагалі як це виявлено на Бучанському радгоспі де, заражених корів (хоч держать їх окремо) молоко зливають у спільний бак з молоком від здорових корів, а м'ясо з ракових корів здають у м'ясокомбінат разом із м'ясом здоровим. Пригадав теж Плачинда і безвідповідально нищівні „реформи" Хрущова, що в 60-их роках проголошував загибіль чорноземам України і підтримував кампанію спрямовану проти музеїв і заповідників, а голоси, що протестували проти цього партія іґнорувала або заглушувала...

Сьогодні на думку доповідача, — ситуація дещо змінилась на краще, бо в таких журналах як „Вітчизна", „Молодь України" і в органі СПУ — „Літературній Україні" появились з-під пера таких як Ю. Мушкетик, М. Олійник, О. Підсуха, Алла Мищенко, пристрасні статті з культурологічних і екологічних питань, питань української мови. І — крайня пора бити в дзвін тривоги бож йдеться про справи великої ваги. „Нині, коли загострилося питання міжнаціональних стосунків, коли дедалі загрозливішою стає екологічна катастрофа, коли українська нація прийшла, по суті, на грань вимирання (за останнім цьогорічним переписом, Україна зайняла останнє місце в Союзі за приростом населення, бо у восьми областях відбувається процес депопуляції сільського населення, змученому дефіцитами і нестатками народові потрібне щире письменницьке слово. Потрібна щоденна аґітація в телевізії за розширення сфери вживання української мови, потрібний ґрунтовний діялог з російськомовною частиною населення, серед якої трапляються войовничо настроєні шовіністи-українофоби..." Але що ж

(Закінчення на стор. 3)

Микола Бараболяк

НЕДОЦІНЮВАНИЙ І НЕОБСАДЖЕНИЙ ФРОНТ

У політиці рішає таки економіка. Нікудишня марксо-ленінська економіка доводить на наших очах до упадку російської імперії. Судороги конання, як у хворого на пістряк, можуть іще потривати і поза 2000 рік, але кінець неминучий. Не так польський патріотизм, як економічний стан країни довів до того, що Ярузельський мусив призначити особу, яку в'язнив тому кілька років, керманичем державної політики. В 1992 році має прийти до справжньої федералізації Західньої Европи, бо навіть колишні люті вороги, як Франція і Німеччина, переконались, що ніщо не є кращою запорукою добробуту, як справді вільний і необмежений ринок. Економічна централізація руйнує, децентралізація — будує. Це второпали врешті й у Кремлі. Але як болюче руйнувати все те, що „непомильні" в економіці Маркс-Ленін-Сталін творили ціною таких великих жертв. Тож вагання, зволікання. Усе ж Кремль заповів, що з 1991 роком усе переходить у союзних республіках і районах на „самофінансування". Підставою економіки має стати децентралізований „госпрозрахунок". Система ще не розпрацьована, але виходило б, що про те, що продукувати, як і де збувати, в яких цінах й інше, рішатимуть підприємства і республіканські та льокальні відомства, а не Держплян у Москві.

Балтійські держави вже вхопились за те і поступово вводять закони, як здійснювати цю нову економічну політику заскакуючи центральне законодавство. А що неминучим результатом децентралізації в господарці є і мусить бути політична децентралізація, то балтійці теж відрусифіковують свою державу, впроваджуючи закони про обмеження громадянства республік, про державну мову і подібне.

Населення Латвії мало що більше від населення львівської области, а більшість його вже не латиші (латиші усього 47 відс. у їх республіці), та вони у кращому становищі чим ми. У них усі латиші — латиші. У нас більшість — малороси. І вся бюрократія в Україні — малороси і росіяни. В балтійських державах партійна і державна верхівка бореться за економічну і що з тим іде політичну емансипацію країни від Москви. У нас економічна і політична верхівка (назвімо її „щербицьківка") всіми силами намагаються утримувати централістичну систему, яку навіть Кремль обіцює обмежувати. То що ж робити?

Нині перед революції в Україні проти кремлівського режиму ведуть колишні каторжники, як Лук'яненко і Чорновіл, та партійці літератори як Олійник, Драч, чи Дзюба. З природи речі їх атаки звернені на культурний фронт, на мову, культурні вартості, на відросійщування нації. Тернистий це шлях. І довгий! Дуже важко збудити в народі національну наснагу, коли її не було надто багато в 1917-20 роках, і не багато залишилось після народовбивства останніх десятиріч. Культурний фронт в Україні сяк-так обсаджений. А економічний? Цей уповні відкритий, занедбаний. Немає сил у тому секторі.

А економічний сектор — це наша нуклеарна зброя! Народ прибитий, утомлений. На політичні гасла маси ледве чи ладні реаґувати. Народ сприйме радше таке: „Чому черги за хлібом"? „Чому навіть муки нема в магазинах"? „Де цукор"? Та ж Україна багата на буряки!" „А де мило? І подібне. У всьому „дефіцит", бо центр забирає нашу пшеницю, наші буряки, промислові продукти наших заводів, і шле їх на північ і схід, до Куби і Нікараґуа, й хто зна куди світами. Перед наступними виборами до Верховної Ради України, до обласних і районових рад, треба конечно підкреслювати ці економічні фактори, промощувати шлях боротьбі за децентралізацію, за „госпрозрахунок": щоб в Україні рішалось питання кілько чого експортувати, а скільки залишити для свого вжитку, щоб економічні дорібки України заспокоювали уперше нужди України, а й гроші з того, що продається, залишились теж в Україні, щоб український робітник, чи хлібороб, не мусів працювати на інших, навіть на афганців чи кубинців, а сам голодувати. Це гасла якими можливо зрушити маси. А про маси ж йдеться. Доказом цього ефективність руху мас у Балтиці.

Не знаємо якою буде виборча система до республіканських рад. Мабуть теж існуватимуть привілеї для бюрократів і партійної знаті, але, припускаю, знову, буде нагода їх відкидати. На всякий випадок народ мусить бути освідомлений у справі ваги економічного сектора, коли „перебудова" має принести народові якусь полегшу.

У децентралізації економіки великі можливості. Нинішня верхівка України витренована слухати. В децентралізованій системі приховані можливости росту своїх лідерів, нових шелестів. Почуття влади родить бажання поширити її параметри, й стати своїм „босом". Балтика має нині своїх лідерів у державному правлінні. Ми їх не маємо. А без того важкий шлях до визволення.

Дуже це відрадне явище, що на вулицях Львова, Івано-Франківська, Києва, а навіть Харкова, дехто наважується підносити національні прапорці, носити тризуби. Це прояви відроджування духа народу. Це родить надії, додає віри, яку дехто спроквола затрачує. Але далеко успішніший шлях для досягнення наших завдань — це не так походи вулицями під політичними гаслами. Далеко більш запоруки на успіх дасть боротьба за економічну децентралізацію СССР і її засяг і на Україну. Це змагання не завогнює спротиву 10-мільйонового російського населення. України, вона має шанси сконсолідувати маси під знаком покращання умов життя, а головно воно не йде надто у розріз із пляном Кремля санації економіки через децентралізацію. Децентралізація — найпевніший і найуспішніший шлях до цього, щоб вирвати Україну з лабет Москви, як початковий засіб.

На жаль, цей фронт боротьби необсаджений, і занедбаний. А на цьому етапі політичного розвитку подій у СССР, коли він не заактивізується — буде велика шкода. Ми знову проґавили б конкретні, реальні політичні можливості. Тільки на підґрунті децентралізованої господарської системи в нинішніх політичних умовах можуть вирости провідники, які остаточно посягнуть і по політичному повну децентралізацію — повну політичну самостійність. Дотеперішні культурницькі заходи безумовно корисні і ними треба радіти, але навіть національна „символіка" не довершить того, що можна досягти відповідною мобілізацією мас на фронті економіки. Народ виснажений недостачами в сфері заспокоєння щоденних потреб, і під тим знаком, вказуючи на спричинника нужди, можна досягти багато.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує Лев Яцкевич

Цивілізація і добробут, але не для всіх

Ми знайомі тільки з одним родом годинника, цього, що вказує на час. Але існує ще інший годинник, той, що вказує на ріст населення нашої плянети. Такий годинник — вмонтований у статистичному бюрі, у Вашінґтоні, при вулиці 18-ій та алеї Коннектикат. Цей годинник „показує", що кожної секунди народжується у світі три особи, кожної години 10,000, кожного дня 240,000, а кожного року 87 мільйонів 600,000 людей.

У п'ятницю, 15-го березня 1980 року, 15 хвилин перед південнем, населення нашої плянети досягнуло імпозантної цифри — 4.5 більйона. За десять років, ця цифра перевищить шість більйонів! Для порівняння, слід пригадати, що населення нашої плянети в час народження Христа дорівнювалося 230 мільйонам.

А тепер пригляньмося, як виглядає у світі життя пересічної людини та наскільки воно змінилося за час 1990 років. Почнім від ЗСА, найбагатшої країни світу? Пересічний американський робітник працює 12 і півгодин, щоб прокормити в одному тижні свою чотиричленну родину, 20 годин, щоб її одягнути, але тільки 22 хвилини, щоб купити дружині пару пончіх. Приблизно таку саму кількість годин мусить працювати робітник в Канаді, Австралії та Західній Европі, щоб забезпечити життя своєї родини.

А тепер, подивіться, як виглядає життя та життєві заробітки середньої людини в Азії звичайно, маємо тут на уґазі, не цілу Азію, а цю її частину, яку називаємо „оптимістично" — світом „у стані розвитку". В тому світі, щораз то більше людей поселюється у містах, рятуючись перед голодом та безробіттям на селах, де вони не всилі прокормити своєї многочленної родини та забезпечити її життя на невеликих кусках землі.

Щоб зрозуміти трагічну долю тих людей, вистачить згадати, що прибуток середньої родини в „розвитковій" частині Азії сьогодні дорівнюється 400 долярам на рік! При таких прибутках, харчування такої родини не має достатньої кількости протеїни, що, до речі, виявляється в її зовнішньому вигляді та у великій смертности дітей.

У ЗСА закликається людей до щадження пального та обмежування дозвільних поїздок автомобілем. В Азії, пересічна людина не може навіть мріяти про власний автомобіль, а верцком своїх мрій, вона вважає ровер та транзистне радіо.

Середньої верстви людина в Азії ніколи не втішається, як її европейські побратими, вакаційним дозвіллям, ані власним домом, за який править у неї дах над головою. А про такі здобутки цивілізації, як холодільник, телевізор чи телефон, вона знає тільки з оповідань.

Але що тут говорити про телефон, коли для господині дому в цій країні, звичайна біжуча вода, з водопровідним краном становить предмет розкоші, що лежить поза межею її мрій.

А тепер, візьмімо на увагу таких людей (а їх ув Азії щонайменше одна четвертина), яких річний прибуток дорівнюється від 70 до 100 дол. на рік!, себто, денному заробіткові пересічного робітника в індустріяльних країнах світу. Такі люди — це справжні злидарі, які не живуть, а животіють на грані голодової смерти.

Згідно із статистикою в таких країнах, кожних десять секунд вмирає одна дитина, а середнє тривання життя таких людей становить 40 років!

Неписьменні, хворі, нужденні недорозвинені, забуті світом і людьми, такі люди живуть, навіть не знаючи (до самої смерти), як виглядає поступ медицини, гігієни та справжнє життя інших людей на нашій плянеті. І те все діється під еґідою Організації Об'єднаних Націй, в часі існування сотень гуманітарних та харитативних інституцій, коли наша цивілізація — доходить до світового апогею.

Не краще виглядає життя пересічної людини в Африці, не зважаючи на розвал колишніх колоній та постання на їхніх територіях незалежних національних держав, рівень життя в яких не багато відбіг від життя їх побратимів в Азії та їх прапредків в час народження Христа.

Передчасна смерть, інфекційні недуги, злидні та голод, це щоденні гості ув автохтонних мешканців Африки, яким, ні незалежність, ні свобода, ні манлива плівка цивілізації, під жорстоким тиском та експлуатацією доморослих диктаторів, не принесли ані щастя, ані поліпшення долі, ані справжньої свободи.

Не краще стоїть справа в Південній Америці, де мешканців колишніх упорядкованих та економічно самодостатніх народів: ацтеків, інків, маїв, толотеків, ольмеків чи пуеблів, европейські наїздники звели до ролі паріїв з пересічним прибутком 100 дол. на рік.

Жажда золота еспанських та португальських конкістадорів перетворила їх, відносно, щасливе життя у невільничий кошмар та економічне ярмо давши їм у рекомпенсату — християнську віру. У тому не слід дивуватися, що Південна Америка у великій частині становить сьогодні сприємливу почву для посіву зерна комуністичної ідеї. Звичайно мало хто знає про те, що за рафінованою ширмою пропаґанди комуністичної ідеї, скривається, безпрецедентне в історії світу, колоніяльне поневолення та жорстоке орвеллівське ярмо, які довели одну з найбільших імперій світу до суцільного економічного та морального банкрутства.

Валентина Юрченко

НЕ НАЙКРАЩА ПОРА ЖИТТЯ

... Так, як я схвалюю молоду людину, в якій є щось „старе", так схвалюю стару людину, в якій є щось „молоде"...

Ціцерон

Коли прочитаєш поетичний вислів, що „старість" — це посивіла велич наших радощів і наших ідей", то мимоволі усміхнешся. Звичайно, старість не можна назвати найкращою порою життя людини й не заперечиш, що в ній переважають сумні нотки й журливі мотиви. Важко розлучатися з роками, що поринають у невороття, сумно усвідомлювати, що бадьорість молодости вже давно позаду, а попереду — шлях до присмерку. Проте, навіть без яскравих емоцій, старість багатьох може бути не найважчим періодом в житті, а заповненим приємністю творчости, мислення, корисної праці, вдоволенням виміряного спокою. Навіть у наш бентежний час себелюбства й морального занепаду зустрічаємо довкола нас старших людей, які мають ці риси, що про них сказав славетний Ціцерон дві тисячі років тому. Вони зберігають „молоду душу", хоч і постаріли тілом, обличчя вкрилося зморшками постать втратила стрункість, а хода — колишню пружність. Та дарма! Вони продовжують плідно працювати чи на церковній ниві чи на полі науки, культури й мистецтва, або в громаді.

І хоч старість є останнім періодом в житті людини, що йде впарі з хворобами, фізичними вадами, — чимало прикрощів людей старшого віку можна було б усунути, злагіднити, пом'якшити. На жаль, так званою „щасливою старістю" втішаються далеко-далеко не всі. Біда в тому, що, здебільшого, важка доля старих людей вважається неминучою, фатальною, закладеною в самій природі речей. Адже людина у великій мірі залежить від суспільного укладу, від соціяльного й родинного оточення, від гуманности й зрозуміння молодших. Але чи часто знаходять старші люди таке зрозуміння, гуманність і душевне тепло від своїх ближніх і неближніх? Щасливі батьки, особливо самотні, якщо вони перебувають під теплою, дбайливою опікою в родинах своїх дітей, але не раз тепер зустрічаємо в Америці самотніх, безпорадних матерів, чи батьків, для яких не знаходиться місця в просторих і комфортабельних домах їхніх дорослих, зматеріялізованих дітей. А який вихід? Животіти самотньо, чи здатися на ласку бездушних і користливих наглядачок суспільної опіки? Йти до міського чужомовного „нирсінґ гому", бож приватний є надто коштовний? Колись зустрічала я самотнього професора, який багато років учителював в українських школах, питаю:

— Як здоров'я? Де ви тепер мешкаєте?

— Немає чим хвалитися — здоров'я втікає разом з роками, живу в американському „нирсінґ гомі", на долині міста, а там дуже й дуже невідрадно. А як би хотілося доживати віку в своєму, українському домі, але ж немає його... Не спромоглися ми за десятки років на таке...

Відома артистка на схилі віку приречена також жити в „нирсінґ гомі" серед чорних співмешканців, в бездуховному оточенні:

— Вірите, живу як у джунглях... — з тихою покірністю своєї долі признається вона й сльози мимоволі навертаються їй на очі. Визначна співачка, що довгі роки чарувала нас своїм співом, змушена на старість жити в духовочужому, іншомовному середовищі, тужачи за теплом рідного слова близьких серцю людей. Чи заслужили ці люди на таке?

Чимало самотніх жінок і чоловіків поза „вісімдесятку" стараються триматися насидженого гнізда, аж доки дозволяє на це їхній бюджет і фізичні сили, бо чимдалі їм тяжче давати собі ради — ходити на закупи, прибирати мешкання, готувати їжу, а у випадку хвороби — зовсім зле. Та йти у „джунґлі" їм все таки не хочеться.

Старість індивідуальна в більшій мірі, ніж інші періоди людського життя, вона приходить до нас у різний час — до одних раніше, до інших пізніше, хоч і прожито було ті самі роки, а платиться за них по-різному. Для одних ця старість — „бабине літо", а для інших — сльотлива, пізня осінь. Одні зберігають життєлюбність, а інші — немічні, бездільні, химерні й похмурі. Перші — до кінця життя плянують, працюють, творять, а інші — стогнуть, скаржаться і нарікають на всіх і все. Старість, одначе, не конче погіршує характер, — вона в багатьох тільки загострює деякі його риси, або, як кажуть, висвічує найяскравіші сторони особистости: розумний стає мудрим поступливий — щедрим добрягою, а раховитий — скнирою. Колись психіятри писали про „просвітління духа" у старих людей, маючи на увазі поглиблення їхньої вірив Бога, чесноти, збагачення розуму, скріпленого життєвим досвідом. І тому, як знаємо, протягом багатьох століть вища мудрість народу втілювалася в радах старшин похилого віку, їм віддавалося найвищу пошану, їхнє слово ставало законом. І так було колись в нашому українському селі — до старих людей ходили по поради, шануючи їхню мудрість.

Різні життєві ситуації створюються в родинах, де живуть старші батьки. Часом їхні дорослі діти нарікають на зайву вимогливість батьків, на їхні примхи, а батьки скаржаться на неуважність й холодність дітей. І по чиєму ж боці правда? Вона, либонь, лежить по обох сторонах. Лікарі ствердили, що з роками в людини відбуваються не тільки фізичні зміни, а вони неминучі й у психіці. Старшим людям часто властива надмірна вразливість, помисловість, схильність до хибного тлумачення навіть невинних слів і вчинків інших людей, вони перечулені у взаєминах з близькими, бояться бути їм тягарем тощо. Сказавши коротко, у старшої людини значно менше причин для гарного настрою, ніж у молодої — радісні події не надовго розвіюють песимізм, для якого є багато підстав. Тут і недомагання, хвороби, втрата когось, осамітненість, страх смерти, а звідси й подразненість, бурчання, перебільшена увага до своїх хвороб, — дійсних, чи уявних, — та докори молодшим за легковаження їх. На всі ці, сказати б, психічні аномалії повинні зважати дорослі діти й у відносинах з батьками дотримуватися гармонійної

(Закінчення на стор. 3)

Не найкраща...

Закінчення зі стор. 2

розв'язки — терпеливости й толеранції, яка має бути взаємною. Зокрема, старшим батькам варто задуматися, чи не надто часто вони „повчають" своїх дорослих дітей, дають їм поради, покликаючись на досвід того часу, коли все було „не так, як тепер" і „все було краще", а особливо, не докоряти дітям, нагадуючи як багато вони колись зробили для них, бож і наші батьки робили це для нас, а наші діти віддають цей „борг" своїм дітям. Цікаві поради старшим людям дають лікарі-геронтологи, які спеціялізуються і вивчають особливості старшого віку — хвороби, психіку, поведінку. Вони твердять, що й у цьому віці людина може виховувати себе з неменшим успіхом, як у молодості, отже, мусить не дати розвинутися від'ємному, а старатися виявити в своїй особистості те краще, що вона має. Не прагніть, — кажуть вони, — проводити з дітьми все своє дозвілля, не ображайтесь якщо вас не запрошують у молоде товариство, шукайте товариства своїх ровесників, бо вони з більшою цікавістю вислухають вас, а ви — їх, підтримуйте взаємини з друзями вашого віку, пишіть листи до них, читайте книжки, журнали, газети, знаходьте собі замилування в тому, що вам до вподоби, бо бездіяльність — це ваш ворог. Головне, не замулюйтеся в дріб'язках, у копанні в своїх власних почуваннях і жалях, а оминувши це, ви не втратите тонусу життя. Це так, як казала мені моя бабуся: „Мені хоч і дошкуляє щось, та я не прислухаюся, в мене завжди робота й мені ніколи".

Розумно роблять дорослі діти, якщо не завантажують старших батьків численними обов'язками й не вимагають від них повної самопожертви, а натомість дають їм можливість якнайчастіше бувати в церкві, дбають про їхнє здоров'я, відпочинок, а також... розваги. Так, розваги! Старшим людям приємно побувати на театральних виставах, концертах, поїхати на пікнік, чи побачити цікаві історичні місця. А якщо артрит не мучить, то не гріх їм часом і потанцювати на весіллі, чи забаві, бо радість одушевлює людину, додає бадьорости й... поліпшує кровобіг. Та найбільше, либонь, потрібно старшим людям душевної теплоти, уваги й любови. І якщо батьки колись давали це своїм дітям, то на схилі віку вони потребують цього самі. Невблаганно мчить потяг часу, з кожним роком набираючи швидкости, — наші діти стають батьками своїх дорослих дітей, а фундамент їхніх взаємин закладається протягом усього життя. І як багато залежить від того яке ставлення своїх батьків діти бачать до дідуся й бабуні...

У житті окремої людини, як і цілого народу, дуже важлива тяглість часу, зв'язок минулого з сучасним, а таким живим зв'язком і є старші люди. Чимало з них в нашій українській громаді зберігали до кінця життя, або й тепер зберігають творчу снагу й віддають себе, аж до вичерпання „фізичних резерв", для добра спільноти. Та, на жаль, спільнота забуває про них, як тільки вони зникають з поля зору, сходять з кону. І коли невблагана доля прирече цих людей, як і інших скромних працівників похилого віку, лишитися самотніми, як же важливо для них не стати суспільним „непотрібом", не бути ізольованим від своєї Церкви та знайти належну опіку, теплоту, зрозуміння в в рідномовному оточенні, серед своїх людей.

Потреба українських домів для старших — це пекуча потреба нашого часу, це чи не найбільший наш християнський обов'язок. І коли читаєш про мільйонові збірки на різні цілі, на будову церкви, численних пам'ятників, будинків культури, то приходить на думку Божа заповідь про „любов до ближнього". Чи ми її справді маємо до нашого найстаршого покоління в його не найкращій порі життя?

„Як можна..."

(Закінчення зі стор. 1)

Три дні та три ночі просиділи вона на летовищі, з тим що І. Йоник цілий час був на малій дерев'яній дощечці на коліщатках, без можливости відпочинку. Вкінці Галина в розпуці добилася аж до начальника Аерофлоту, але і цей не дав помочі. Аж зм'якло серце комерційного деректора, який після довгої „червоної нитки" адміністраційних перешкод таки допоміг І. Йоникові та його дружині дістати місця на американському літаку Пан-Американ прямо до Ню Йорку.

Здавалося б, що тут пригоди подружжя Йоників закінчаться, але і Ню Йорк не привітав їх сердечно. Без знання англійської мови, втомлені до краю, вони не могли ніяк добитися до своєї рідні в Рочестері. Але люди з добрим серцем находяться усюди і так зрозумівши безрадність новоприбулих припадковий прохожий поляк заопікувався так довго ними аж вдалося йому телефонічно знайти Х. Ковч.

Однак розповідь про ґенну переїзду із СССР до ЗСА не була єдиною причиною відвідин у „Свободі".

Тут в Північній Америці, на яку так з надією і тугою чекав наш інвалід, станули перешкоди іншого порядку. Д-р Дж. Саболіч, з яким порозумівалася Х. Ковч, порадив спершу віддати технічну робітню його протез у Ню Йорку, що вони й зробили. Однак висока ампутація ніг І. Йоника дуже ускладнює зроблення відповідних протез для горішньої частини ніг та вимагає постійного пристосування. Розуміється кошти протез незвичайно високі та ідуть в тисячі долярів. Робітня евентуально зробила б їх за трохи зниженою ціною, якщо б була відповідна реклама для цього виїмкового випадку та якщо б цим зацікавилися публічні засоби інформації.

Як це зробити, де шукати допомоги?

І тут, як вже не раз бувало, єдина надія — своя громада, своя преса, бо усі американські допомогові інституції відмовилися.

Перша надія — це наш щоденник і його читачі; для інформації яких подаємо відразу окреме конто Української Кредитівки у Рочестері, що має число 5482 — O (Адреса: Ukrainian Federal Credit Union, 824 Ridge Rd. East, Rochester, N.Y. 14621) де можна складати датки.

В часі відвідин у „Свободі" та цілої трагічної розповіді на нас гляділи дві пари сумних але повних надій очей. Чи можемо ми українська громада розчарувати їх у їхніх сподіваннях тому, що нам важливіші черевики?

„Народові..."

(Закінчення зі стор. 2)

— повторюється трагедія українського публіциста сталінських часів, бо хоч на його очах коїться злочин, він не посміє писати про те, бо на перепоні стоїть страх, той саме страх, що ще не минувся як спадок сталінських чи брежнєвських часів. А коли серед письменників — чи публіцистів знайдуться відважні одиниці, які мужньо будуть відстоювати, наприклад, потребу Народного Руху України, їх часто зустрічає покарання: їх не допускають на телевізію, чи до преси; їм загрожує втрата праці ітп. А проте треба відзначити невтомну подвижницьку публіцистичну діяльність „нашої славної трійці" поетів — Івана Драча Дмитра Павличка і Бориса Олійника, вслід за якими пішли інші письменники. Вони пішли в бій за екологію природи і людини,в бій за українську мову за її державність, за національне відродження. Це Іван Дзюба, Юрій Мушкетик, Дмитро Білоус, Олександер Підсуха, Павло Мовчан, Віктор Соколов, Станислав Тельнюк. Літературознавці теж забирають голос в аналізі загальнонаціональних і пекучих проблем (Анатолій Погрібний, Віталій Дончик, Вячеслав Брюховецький), а чорнобильські події породили ще одного-номер один публіциста, яким став поет Юрій Щербак; Його документальний епос „Чорнобиль" став часткою всенародного болю, трагедії і гніву.

А в дальшому, у своєму виступі Плачинда, зупинився над тими болючими справами, про які партійна преса мовчить, а вимова їх справді глибокотрагічна. Він пригадав виступ на зборах київських письменників автора публіцистичної повісти „Обкрадені села" Степана Коваленка і його промову, що всіх схвилювала, бо зупинився він у ній на справжніх фактах, про які досі всі мовчали. Йдеться тут про ті 1,502 села, що за останні двадцять років зникли з лиця української землі, як неперспективні! (хан Батій, як відомо, знищив 800 сіл). Йдеться тут про 129, 000 хат-пусток в існуючих селах, і про половину сіл, що не мають шкіл і тих лише 5 відс. сіл забезпечених природним газом (що його розтринькує совєтська влада по всіх ринках Европи), і про 34 відс. сіл, що не мають навіть елементарної медичної амбуляторії а 70 відс. сіл, де такі медичні амбуляторії приміщені в напіврозвалених хатах. Щобільше, на Чернігівщині є район де щораз то менше населення, бо смертність перевищає народжуваність. Отже з Чернігівщини почалось вимирання України і про це ще криком прокричав тому десять років учений В. Юрчишин, але тоді цього крику ніхто не почув. А сьогодні — говорив Колесник — економіст Ірина Прибиткова зі сторінок журналу „Україна" стверджує, що вже у восьми областях України вимирає сільське населення (Чернігівській, Сумській, Полтавській, Житомирській, Черкаській, Вінницькій, Кіровоградській, Дніпропетровській). Але ці всі факти ретельно обминають, бо в інтересах керівників, партії голосно говорити про них чи шукати якогось порятунку...

А далі, у своєму виступі Плачинда зупинився над економікою України. У республіці не можна назвати жодного підприємства чи господарства, яке б вільно розпоряджалося своєю продукцією. Це причина всіх бід, це найстрашніша ознака соціялізму... Україна віддає в розпорядження „центру" 95 відс. своєї промислової продукції. Жодна колонія за всю історію людства не перебувала в такому жалюгідному становищі, в якому опинилась сьогодні Україна. Правда, цей відсоток мають збільшити до 42-ох в Прибалтиці до 72 відс. в Молдавії, до 75 відс. для України, що переживає економічну кризу і екологічну катастрофу, такий низький відсоток вкрай незадовільний і народним депутатам треба буде з новими постановами закону боротись; боротись так, щоби вибороти для України життєвий мінімум, тобто 72 відс., суверенні відсотки бюджету.

Ще й інші вкрай болючі питання в житті сучасної України заторкнув С. Плачинда. Заторкнув справи, які публіцисти обминають, а редактори замовчують. А всі вони разом складають тільки частинку того великого всенародного горя, до якого довела Україну за 70 років комуністична влада.

Голова представництва на Бразилію ДЦ УНР відвідав ЗСА і Канаду

По закінченні 10-ої Сесії УНРади в Бавнд Бруку, д-р Михайло Рубінець в супроводі Всеволода Саленка, від'їхав до Ню Йорку, до дому Миколи Чорного з Джамейки, на слідуючий день, у вівторок, відвідавши осідок УККА де обговорював справу Земельного Фонду в Бразилії. В середу відвідав Бразилійський Консулят. Протягом тих двох днів обговорювали багато справ про українське кобзарство в Бразилії, і головно про наступний виступ бандуристів у Прудентополі з нагоди відкриття пам'ятника Т. Шевчнекові, яке має відбутися 3-го грудня 1989 року, після чого виїхав д-р Рубінець до Рочестеру. Протягом слідуючих двох днів, п'ятниця і субота, проводилися розмови з П. Прокопенком, про відновлення діяльности Об'єднання Прихильників, ДЦ УНР в Рочестері, на прохання нового Голови Уряду Української Народної Республіки, проф. Івана Самійленка. В неділю, в супроводі о. Ф. Коваленка і його дружини, відвідав М. Рубінець українську громаду в Сиракюз, Н. Й., де в цей день відбувався величавий фестиваль.

У вівторок, 27-го червня д-р Рубінець від'їхав до Торонто, де мав зустріч із Петром Вітруком з Міссісаґа, головою місцевої Філії Об'єднання Прихильників ДЦ УНР, в якого перебув один день, обговорюючи діяльності і пляни Об'єднань Прихильників ДЦ УНР. У четвер приїхав до д-ра Рубінця о. Василь Цимбалістий, ЧСВВ, колишній парох української католицької церкви в Прудентополі. У центральному осідку Адміністрації видавництва журналу „Світло", вони обговорювали багато справ про діяльність української громади в Бразилії і в Канаді, а головно — про грядуче відкриття Пам'ятника Т. Шевченкові в Прудентополі.

В неділю, 2-го липня д-р М. Рубінець від'їхав до Монтреалю, й у вівторок відвідав Українську Народну Касу, де з головним директором інж. Ярославом Чолієм говорив про наради Х-ої Сесії УНРади, після чого вони оглянули приміщення Дому Молоді.

В середу, 5-го липня д-р Рубінець від'їхав знову до Торонто, до дому своєї родини, бо ще на сесії УНРади в Бавнд Бруку генеральний секретар СКВУ Василь Верига заявив д-рові Рубінцеві, що коли б він був у Торонто, то презедент СКВУ мґр Юрій Шимко має бажання з ним побачитися. Це побачення в осідку СКВУ відбулося 6-го липня по обіді. Мгр Юрій Шимко познайомив гостя зі своїм пляном діяльности на наступні п'ять років, як рівнож цікавився справою Земельного Фонду на Бразилію, відкриттям Пам'ятника Т. Шевченкові в Прудентополі. Президент СКВУ передав гостеві з Бразилії багато матеріялів і літератури Світового Конґресу Вільних Українців.

В суботу, 8-го липня, голова Представництва ДЦ УНР повернувся до Рочестеру, Н. Й., до дому своєї родини, а на слідуючий день, в неділю, після Богослуження в УАПЦеркві св. Покрови, в парафіяльній залі відбулися інформативно-установчі збори ініціятивної групи Об'єднання Прихильників ДЦ УНР, на яких д-р Рубінець інформував про перебіг нарад Х-ої Сесії УНРади в Бавнд Бруку, а відтак вив'язалися цікаві й корисні дискусії.

У вівторок, 11-го липня голова Представництва від'їхав до Ню Йорку, де ще мав зустріч з головою Уряду УНР проф. І. Самійленком, на якій обговорювали багато справ, в тім про зовнішню політику, УНР, а у вечір д-р Рубінець вже відлетів до Бразилії.

Д-р М. Рубінець

Продовжується...

(Закінчення зі стор. 1)

ловив надію, що за прикладом молодечих організацій підуть інші організації, а за великодушним прикладом нюйоркської кредитівки „Самопоміч" підуть інші кредитівки, особливо там, де є більше молоді і сеньорів, як у Філядельфії, положеній недалеко від Вашінґтону, Нюарку, Балтимору.

Висловлено надію, що цим шляхом допомоги молоді й сеньойорам підуть інші організації, зокрема церковні, братські і жіночі. Вони всі повинні негайно замовити автобуси та допомогти в потребі їх оплатити в цілості чи частинно. Комітет прилучується до цього звернення. Свято Шевченка для такої акції братолюбія найбільш надається. Комітет апелює також в цій справі до відділів УККА, УАКРади та церковних комітетів.

Обговорено також справи інформаційного реферату, очоленого д-ром Юрієм Солтисом, який має свіжий досвід у подібних справах, як голова Комітету Тисячоліття Християнства в Україні.

Д-р Я. Падох склав подяку репрезентантам всіх трьох спонзорів свята у Вашінґтоні, а саме Ірені Халупі, керівничці бюра УККА, Е. Іванцеві, керівникові бюра УНС, проф. Калиневичеві, голові Осередку НТШ у Вашінґтоні за їх старання у підготові вашінґтонського свята. Надіємося, що згадані представники нашої громади у столиці допоможуть у всіх справах.

Комітет повідомляє, що вже можна замовляти ювілейні афіші, жетони, летючки та окреме видання п.н. „Шевченко у Вашінґтоні", яке дає історію будови пам'ятника Шевченкові. Комітет просить всі організації, церкви, радістації і інші засоби масової інформації допомогти у популяризації вашінґтонського свята, на яке також запрошено автора пам'ятника маестра Лева Молодожанина.

ПРЕЗИДЕНТ АРҐЕНТИНИ Карльос Сауль Менеп під натиском родин політичних жертв, політичних партій і організацій оборони людських прав відступає тепер від свого пляну дати загальну амнестію тим особам, що в часі військової диктатури в Арґентині тортурували та вбивали своїх політичних противників.

КРАЇНАМ ПІВДЕННОЇ АФРИКИ за останні десять років нанесено втрат на 43 біл. дол. підривними діями і аґресією в боку ПАР. Вони ж стали причиною смерти понад 1.3 міл. людей. Такі цифри назвав у своєму інтерв'ю президент Замбії Кеннет Каунда, котрий є головою групи „прифронтових" держав.

КОМЕРЦІЙНА ВИСТАВКА ЗСА відкриється у Москві наприкінці жовтня ц.р. Понад 130 компаній вишлють своїх представників до совєтської столиці для участи у виставці, організованій американо-совєтською торгово-економічною радою при сприянні міністерства торгівлі ЗСА та торгово-промислової палати СССР.

ЯПОНСЬКА ПОЛІЦІЯ ЗААРЕШТУВАЛА ватажка ультраправої організації „Патріотична партія великої Японії". Йому пред'явлено звинувачення у вандалізмі, вчиненому ним у Гірошімському парку миру. Наприкінці липня там зникла 300-кілограмова кам'яна плита з пам'ятника жертвам атомного бомбардування Гірошіми. Меморіяльну плиту знайшли через дві доби після викрадення.

ЩОДЕННИК „НЮ ЙОРК ТАЙМС" підносить ціну свого щоденного видання до 40 центів з дотеперішньої ціни 35 ентів у 75 милевому радіюсі від Ню Йорку, та по цілому Лонг Айленді від понеділка, 18-го вересня ц.р. Підвищення цін було оголошено у четвер, 17-го вересня, Ленсом Прімісом, президентомм видавництва, який підкреслив, що потреба цього виникла із значного збільшення коштів виробництва, та достави. Він також зазначив, що змін в цінах домашньої достави та недільного числа щоденника не буде. Ця підвишка ціни приходить ледве один рік після того, як газету підвищено з 30 центів до 35 центів минулого вересня.

У НЕДІЛЮ, 10-ГО ВЕРЕСНЯ, ц.р., у чотирогодинному змагу на тенісових кортах в Ню Иорку Борис Бекер вперше став переможцем американського відкритого турніру, побідивши Івана Лендля у чотирьох сетах вислідами 7-6, 1-6, 6-3 і 7-6. Обсервуючи гру, можна було запримітити, як важко приходилось обидвом змагунам змагатися при температурі, що на кортах досягала 115 степенів. Очевидно була велика втіха молодого німця Б. Бекера, коли він став вперше чемпіоном цих престижевих змагань, але як сказав побіджений другий рік підряд Іван Лендль· „Борис грав сильно і безнастанно мене атакував", що й було його великою перевагою.

Ділимося сумною вісткою, що по короткій, тяжкій недузі відійшла у Вічність 8-го вересня 1989 р., проживши 70 років

св. п.

ЕМІЛІЯ СОЗАНСЬКА

ПАНАХИДА відбулася в неділю, 10-го вересня в похоронному заведенні Литвин і Литвин, 1600 Stuyvesant Avenue, Union, N.J.

ПОХОРОН відбувся 11-го вересня 1989 р. з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., де була відправлена Заупокійна Служба Божа. Похована на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В смутку залишились:

муж — ОСИП
дочка — ІРЕНА
син — ЛЮЦІЯНО з дружиною РОЗАЛІЄЮ
внук — МАРКО

Ділимося болючою вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 24-го серпня 1989 р. в Гартфорді, Конн. відійшов у Вічність на 65-му році життя

бл. п.

ІВАН ЧЕРНИГА

роджений в Дорогів, Зах. Україна.

Залишились горем прибиті:

дружина — МЕРІ
сини —
ЮРІЙ з дружиною ДЖЕНІС
НЕСТОР з дружиною ЛОРІ
і двоє внуків

Про молитви за душу Покійного просить

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою, що в неділю, 10-го вересня 1989 р. прийнявши Найсвятіші Тайни упокоілася в Бозі на 101-му році життя

бл. п.

АНТОНИНА ВОЗЬНА

ур. ДЕ ЛУК КНЯГИНИЦЬКА

ПАНАХИДА — у вівторок, 12-го вересня 1989 р. о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН у середу, 13-го вересня 1989 р. о год. 9:30 рано з церкви св. Юра в Ню Йорку на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:

дочки —
МАРІЯ САВЧАК з мужем ЮЛІЯНОМ
ЯРОСЛАВА ПАСТУШЕНКО з мужем МИРОСЛАВОМ
внуки —
ІГОР ПОПОВИЧ
РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ з дружиною ОКСАНОЮ
ОЛЕКСАНДЕР ПОПОВИЧ з дружиною МАРТОЮ
МИХАЙЛО САВЧАК з дружиною АННА-ЛІЗОЮ
правнуки —
АНДРЕЯ І ХРИСТИНА ПОПОВИЧ
МАРКІЯН КУПЧИНСЬКИЙ

Ближча і дальша Родина в Україні, Польщі і Австралії

„В українців є комплекс ‚раба Божого' або недооцінювання себе"

Читач може подумати, що в цій статті йдеться про якусь антирелігійну тему, і не захоче далі читати її. Зовсім ні! Йдеться про щось інше — про виховання і шкільництво взагалі, а українське зокрема.

Тут інформуємо читача про доповідь Ніни Буцької, яка викладає англійську мову в Гамбер коледжі в Торонто і сама є матір'ю. Вона виголосила свою доповідь на тритижневому курсі для вчителів, який в липні-серпні ц.р. влаштувала Шкільна рада Комітету Українців Канади, відділ Торонто, під керівництвом проф. Івана Боднарчука. Хоч Н. Буцька не ходила до „Рідної Школи", бо виростала на фармі, але зробила доповідь не „поправною", а літературною українською мовою. Любов до української мови й культури прищепила своїм дітям її мати. З огляду на навантаження фаховою працею, Н. Буцька обмежується в українській громаді до „конкретної роботи", помагаючи особливо в Інституті св. Володимира, в Т-ві „Кобза".

Спочатку загляньмо до статистики, — сказала пані Буцька. — Статистика показує, що в Канаді 17 відсотків українців закінчують університетські студії (у порівнянні до загальноканадських 12 відсотків). Зате жиди в Канаді осягнули 43 відсотки, а в Японії аж 47 відсотків отримує високу освіту. Чому це так? Чому наших дітей „пропадає" аж 83 відсотки?

Сьогодні серед педагогів і вихователів прийнята теорія, що кожна дитина, кожна людина є щось специфічне, окреме. (В цій ділянці популярні праці німкені Елис Міллер. Сьогодні відкидається таку популярну й втерту серед людства традицію ділити людей на окремі соціяльні кляси чи групи. „Не існує серед людства 'лучших' людей, коли вони народжуються, наприклад, інтеліґенції, 'сірої маси', — з запалом підкреслила Н. Буцька. — Кожний є інакший і кожна дитина має свої особливі здібності, які вчителі, вихователі і батьки мусять старатися розвинути. Це основне завдання школи й дому". Для цього треба великої терпеливости, витривалости, знання і найбільше любови до всіх дітей. Такий степень навчання тяжко осягнути, бо, сказала Буцька, часом вона сама мусить поборювати в собі нехіть до того чи іншого учня, який їй не симпатичний, і вона воліла б, щоб він радше зчез з очей, як з ним мати до діла.

Дитина виявляє в такий чи інший спосіб зацікавлення до чогось, наприклад, ось вона уважно розглядає якусь книжку чи захопилася якоюсь іграшкою, а мати чи батько вважають, що вона повинна щось „кращого" робити або що вже досить того, що робить. А таке перериваннядитячої уваги чи "повчання" вбиває в дитині охоту до дальшого, хоч батьки можуть так поступати з великої любови до дитинки й бажання для неї найкращого. Скільки разів дитина рветься, хоче чогось, своїми правилами зупиняє, путає порив!

Вчителі теж мають тенденцію бути кращими від учнів й показувати свій авторитет над учнями, і це треба їм у собі поборювати.

Буцька подала приклад із слонем у цирку, який стояв спокійно прив'язаний тоненьким шнурком за ногу до тоненької гілки якогось куща. Він міг би одним рухом своєї сильної ноги розірвати цей шнурочок. А чому цього не зробить? Бо його ще малятком прив'язували міцним ланцюгом до залізного стовпа, і він багато разів пручався надаремно. Врешті в його мізку заякорилася незмінна віра, що він ніколи не подолає своєї припони. Тепер дорослий велетень, тільки відчувши на своїй нозі це „путо", навіть не старається з нього вирватися.

Мабуть, щось подібне діється з людьми й цілими народами. Якимось дивним збігом обставин в українській культурі й психіці запанувало поняття, що ми є „раби Божі". (Це питання порушив молодий український мистець-маляр Юрій Онуха, який прибув до Канади в 1986 році. У Варшаві він був керівником ґалерії авангардних мистців. Він теж мистець-перформатор на сцені та є членом Українського авангардного театру в Торонто).

Чому Богові потрібні раби? Він усіх своїх вірних однаково любить. До речі, грецьке слово „паіс", з якого переклад, „раб", має ще інше — „дитина". Чому хтось переклав це слово на „раби Божі", а не на „діти Божі"? — поставила запитання Буцька. Вона вважає, що це одна з головних причин, що від'ємно відбилася і відбивається в українській психіці.

Український люд надзвичайно здібний, не гірший від інших. То чому інші народи мають кращі успіхи від нас, а японці найкращі? Бо японці вже змалку беруть у свої руки ініціятиву, і не думають „імпонувати" скромністю і чемністю, як це буває в українців. Зі своєї практики вона завважила, що до учнів-українців у її клясі вона мусить першою звертатися, тоді як японці вже при першій нагоді самі йдуть до неї зі своїми справами. Чи це тому, що українці себе недооцінюють?

Чи за нашу долю винні наші вороги? Бо ми толерантні, добре відносимося до всіх й любимо усіх? А вони прийшли до нас у нашу хату і нас поневолили? „Не думаю. Бо той, хто себе дооцінює і шанує, буде другого любити й шанувати, але не допустить до того, щоб той інший його понизив і поневолив, — відповіла Буцька. — Тому наш 'феномен' конче треба дослідити, коли, чому і як прийшло до цього, що ми стали 'рабами Божими', а не 'дітьми Божими'".

Про японців написала студію Мері Вайт. Не зважаючи на те, що японці вважають свою націю за щось окремішне і не допускають до своїх островів чужинців, свої успіхи вони в основному завдячують родині і вихованню дітей. В японців не прийнято карати дітей, а вихованням займається мати.

Мати цікавиться наукою дитини від перших її кроків у школі. Цікавий факт виявився в одній американській приватній школі недалеко Гарвардського університету. Від якогось часу там почало бракувати підручників на початку кожного шкільного року, хоч замовляли кількість, яка повинна б вистачити на всіх учнів. Ось і знайшли відповідь: це почалося відколи до тої школи почали записувати своїх дітей японці, бо коли мати приводить дитину до школи, вона купує два примірники кожного підручника — один для дитини, а другий для себе. Вони обоє пророблюють лекції і обоє мають багато спільних тем до обговорення кожного дня.

В нашому суспільстві — канадському й українському — мало читають, а ще менше пишуть. То чому дивуватися, що багато дітей виходять із школи, не вміючи „функційно" читати й писати"? Це не дивно, бо що батьки роблять, те саме будуть робити їхні діти. Це стара істина.

Дітям треба дати можливість розвинути свої здібності, навіть якщо вони на перший плян незначні. Вчитель знову може і „найсухішим" предметом викликати зацікавлення своїх учнів, бо наука — це все наше життя. За осяги в науці кожного треба нагороджувати, а не тільки „найкращим" давати трофеї. Бо хто є у всьому найкращий у житті?

Друга важлива справа навчити дитину винутрішньої дисципліни як працювати — не карою, а любов'ю до дитини. І треба навчити дітей думати. „Думайте, читайте", — казав Шевченко. — Це велика мудрість, — підкреслила Буцька. — І передумувати вже почуте, що торкається людини, — самостійно, глибоко замислюватися.

Буцька навчилася любити кожне щось інше, різне в дитині, кожну відмінність і різнорідність в народі. Шевченко, Франко, Леся Українка любили всіх і йшли в народ. Японці так само, як українці, мають різні погляди й думки, але вони вміють спільно виступати назовні. Ось, наприклад, чужі дивуються, чому українські католики домагаються леґалізації своєї церкви в Україні окремо для себе, православні для себе, баптисти для себе. „Чому ви, українці, — кажуть вони, — не домагаєтеся спільно визнання владою свободи релігії, щоб кожний без різниці міг сам вирішувати справу свого віровизнання". Такі погляди треба виховувати в дітей вже відмалечку.

Кожна дитина відчує, як ви її щиро полюбите й не схоче сидіти вдома, а рватиметься до школи. Девіз Буцької, з яким вона звертається до кожної нової кляси: „З цієї кляси ви всі вийдете мудріші від мене. Ви вже щось знаєте, а я щось вас навчу, що я знаю, — і так будете мати більше знання".

Р. Колісник

Пробудження Підляшшя

Підляшшя — це невеликий, найбільш висунений на північ і захід реґіон, від сивої давнини заселений українцями. Сьогодні він поділений між Білостоцьким і Білопідляським воєводствами Польщі. Свою етнічну структуру залишила тільки його північна частина (в складі Білостоцького воєводства), бо тут українське населення визнано владою за білоруське, що врятувало його перед виселенням в 1947 році.

Про українську громадську чи культурну активність в останніх десятиріччях тут не було й мови — деякий час існував у містечку Кліщелі гурток Українського суспільно-культурного товариства, театральний гурток та було ведене навчання рідної мови. Однак з початком 70-их років під адміністративним тиском все це завмерло.

Глибше національне відродження почалося тут лише у 80-их роках, а його учасником стала передусім місцева молодь — шкільна й університетська. Вона й почала від 1982 року організовувати краєзнавчі рейди по землі своїх предків, з яких у традицію увійшли рейди „Підляшшя" й „Надбужанська земля", а також організувати вогнища-зустрічі по українських селах околиць Більська, Гайнівки та Сім'ятич. Очевидно, активність місцевих українців має різні форми — це не тільки туристська діяльність, але й організування різного роду концертів з українською програмою, участь місцевих колективів в українському фестивалі у Сопоті чи побудова громадськими зусиллями двох музеїв підляського села просто неба, які сповнюють також ролю культурних осередків.

Немалого значення набрав літературний і видавничий рух. Крім творів і статтей, публікованих на сторінках уескатівського „Нашого Слова" та „Українського Календаря", появилося чимало поетичних збірок, публіцистичних та історичних творів видаваних громадськими зусиллями місцевих українців — передусім молодших. Від 1987 року виходить також, обсягом більш як 150 стор. знормалізованого машинопису, суспільно-культурний часопис „Основи", завданням якого є всестороннє висвітлювання питань минулого й сучасности Підляшшя та презентування найкращих культурних досягнень цього реґіону. Давнішим від „Основ" є видаваний з 1983 року щорічний поетичний альманах „Наш Голос".

Політичного виміру український рух на Підляшші набрав з хвилиною проголошення останніх виборів до сейму й сенату Польщі. Кандидуючий на посла до сейму з безпартійного мандату в Більській виборчій окрузі, на території якого значну перевагу мали поляки і багато було білорусів — представник українців набрав 11.5 тисячі голосів, що хоч не дало йому місця в сеймі, але показало рішучу підтримку місцевого населення.

Не забувається на Підляшші також про контакти з Батьківщиною, хоч політичні обставини довший час тому не сприяли. Набагато краще стало в цьому році, коли на рейді „Підляшшя", який проходив в першій половині липня, появилася група студентів з діючого в Москві українського молодіжного клубу, а в тому самому часі свої концерти по підляських містах і селах відбувала з великим успіхом „Горина" — студентський фолкльорний колектив з інституту культури в Рівному, який підготовляє майбутніх інструкторів фолкльорної самодіяльности.

Отак в ще одному кутку, де щодня як рідне лунає українське слово, народ пробудився, щоб жити життям нації.

Ю. Г.

ХОЧА ВІД МИРОВОЇ пропозиції ізраїльського прем'єр-міністра Іцак Шаміра проминуло вже шість місяців, досі нічого в тому напрямі не змінилося, а навпаки неспокої по обох сторонах панують далі та немає їхнього кінця. В останніх тижнях загинуло 40 палестинців, яких застрелили члени ізраїльського війська, значить принайменше один на день, що виносить на 50 відсотка більше як в попередніх місяцях.

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО Ірану повідомило, що генеральний секретар ЦК КПСС і президент СССР Міхаїл Ґорбачов прибуде в Іран з офіційною візитою. „Можлива його візита в будь-який час", сказав міністер закордонних справ Ірану Алі Мохаммед Бешараті. В інтерв'ю іранському радіо Бешараті заявив, що „перша візита совєтського лідера в Іран відкриє нову сторінку у відносинах між Теграном і Москвою".

Перший транспорт бандур відлетів до Параґваю

22-го серпня ц. р. лінією „Варіґ" відлетів перший транспорт, 10 бандур, до Енкарансйону, Параґвай. В Енкарансйоні мені доводилося бути не один раз, бо там є найбільше скупчення українців. Післати туди бандури я мав на меті значно раніше, але була постійна потреба поповнити ті кобзарські клітини, які були раніше зорганізовані в Арґентині і Бразилії. До тих країн, завдяки жертводавцям в Америці, мені вдалося переслати понад 200 бандур.

Енкарансйон є центром культурного життя українців Параґваю. Вони мають свій великий Народний дім, православну і католицьку церкви. До речі, православна розміщена в центрі міста. Це, на мою думку, найгарніша православна церква, яку я бачив у Південній Америці.

На початку ц. р. репрезентація Енкарансйону звернулася до мене з прозьбою придбати їм бандури.

Я щиро дякую всім нам відомому меценатові української культури Іванові Деркачеві з Чикаґо, який закупив для них шість бандур. Ще так недавно, у кінці минулого року І. Деркач подарував 10 бандур для Куритиби, Бразилія, а цієї весни — дві для Буенос Айресу.

Дві бандури подарував д-р Микола Шпитко, який також часто підтримує кобзарське мистецтво і є відомий жертводавець на різні культурні чи релігійні організації.

Одну бандуру закупила Українська Православна Кредитівка в Ню Йорку, яка теж щедро жертвує на бандуристів.

І, нарешті, останню бандуру закупив Микола Скільський з Каракасу, Венесуела, годинникар, на емеритурі. Йому також окрема подяка, бо знаю прекрасно матеріяльні можливості українців у Венесуелі. Мені також відомо, що М. Скільський ціле своє життя підтримував різні культурні і церковні організації у Каракасі.

У нашій пресі ми часто зустрічаємо слово „меценат". Але чи всім нам відомо, звідки та назва пішла? У стародавньому Римі жив багач, який називався Меценат. Він був відомий всім тим, хто опікувався діячами науки і мистецтва.

Ми, українці на еміґрації, багато фінансових спроможностей не маємо, бо щоб утримати розвиток української культури, потрібно своїх меценантів. Велика шкода, що ми часами читаємо у нашій пресі про одних і тих самих, які жертвують на різні наші потреби, а де решта, яким усміхнулася доля на американській землі? Ба, часто ми читаємо про наших заможних українців, які жертвують великі суми на неукраїнські цілі.

Без фінансової підтримки будь-якої мистецької одиниці, тяжко втримати українську культури на чужині.

Усім жертводавцям ще раз щире спасибі!

М. Чорний

ЗІБРАВ І ВИДАВ Д-Р В. ЛУЦІВ

У дописі д-ра Ю. Мовчана „Екслібрис на лікарському з'їзді в Чикаґо" („Свобода", ч. 141 з 28-го липня ц.р.) третій з кінця абзац треба читати: „Крім цього, д-р Пундій показав збірку 116 міжнародних медичних екслібрисів, які зібрав і видав д-р Василь Луців при слов'янській бібліотеці в Торонто в 1961 році".